

Referanser: KM 6/11, KR 39/19, BM 34/23

Arkivsak: 23/03734-2

Saksdokumenter:

Presentasjon av Bibel 2024

Innkjøp bøker i forbindelse med ny bibeloversettelse

Sammendrag

Bibelselskapet lanserer i mars 2024 en revidert bibeloversettelse. Den nye teksten er vedtatt av Bibelselskapets styre 5. februar 2023 og er ikke lenger åpen for endringer. En presentasjon av denne revisjonen ligger vedlagt. Bispemøtet behandlet bruk av bibeloversettelsen på sitt oktobermøte. Denne saken behandler spørsmålet om innkjøp av bøker og andre konsekvenser av det nye bibeloversettelsen.

Forslag til vedtak

1. Behov for innkjøp av Bibel 2024 og tekstbok til prester vurderes i det enkelte prosti og bispedømme og gjøres innenfor vedkommendes budsjetter.
2. Det enkelte kirkelige fellesråd vurderer behovet for innkjøp av nye tekstbøker og bibler til kirkene.
3. Bibelsitater i digitalt tilgjengelige liturgier oppdateres når Bibel 2024 er lansert.

Saksorientering

Bakgrunn

Bibelselskapet lanserer i mars 2024 en revidert bibeloversettelse, omtalt som «en finslipping av Bibel 2011» i vedlagte presentasjon. Mange tekster er uendret. Som beskrevet i vedlegget er det svært få endringer i Det gamle testamentet. I Det nye testamentet er det noen flere. Samtidig er det noen endringer som berører liturgier. Fadervår og nattverdens innstiftelsesord er uendret, men i Joh 3,16 er «gå fortapt» endret til «gå tapt» og i 1. Pet 1,3 er «Lovet være Gud...» endret til «Velsignet er Gud...». Sistnevnte tekster leses ved dåp og gravferd. Andre viktige endringer er at «sarx» mer konsekvent oversettes «kjøttet», at «christos» flere steder er oversatt «den salvede», at «slave» flere steder har erstattet «tjener» og at «jødene» to steder er erstattet med «de jødiske lederne».

Med unntak av tekstlesningene i Ordets del er liturgien for hovedgudstjenesten lite berørt av ny oversettelse av Bibelen.

Behandling i Bispemøtet

Det hører til Bispemøtets særlige ansvar for kirkens lære (Kirkeordningen § 31) å vurdere hvilken bibeloversettelse som skal brukes i Den norske kirke. Bispemøtet behandlet saken på sitt møte i oktober 2023 og gjorde følgende vedtak (BM 34/23):

«Den nye oversettelsen Bibel 2024 tas i bruk ved skriftlesing i gudstjenester og kirkelige handlinger i Den norske kirke. Bispemøtet overlater til Kirkerådet å ta stilling til innkjøp av nye bøker med Kirkeårets tekster.»

Innkjøp av bøker til kirker

Bispemøtet har bedt Kirkerådet ta stilling til innkjøp av nye bøker med Kirkeårets tekster. Tekstbok for Den norske kirke inneholder de tekstrekkene Kirkemøtet i KM 6/11 vedtok for hver gudstjeneste i Kirkeåret, og selve valg av tekster er altså ikke tema i denne saken. Bispemøtets vedtak om at Bibel 2024 tas i bruk ved skriftlesning i gudstjenester og kirkelige handlinger, utelukker heller ikke at oversettelsen fra 2011 fortsatt kan brukes. Det er derfor fullt mulig å fortsette å bruke dagens tekstbøker i kirkene. Vurderingen av innkjøp har også en bærekraftsside. Utfra bærekraft kan det argumenteres mot å erstatte bibler og tekstbøker i alle kirker og til alle prester med nye bøker.

I Den norske kirkes Regler for liturgisk inventar og utstyr kap. 4 § 18 Bøker, står det at det i hver kirke vanligvis vil være behov for «Tre bibler og tekstbøker og tre sett av de liturgiske bøker (for liturg, kirkemusiker, og sakristi)». Formuleringen «vanligvis» gir rom for lokale vurderinger og begrenser Kirkerådets mulighet til å gi direkte pålegg om innkjøp av bøker. Ansvar for kostnadene til liturgisk inventar og utstyr i kirkene ligger hos kirkelige fellesråd. Når det kommer en fullstendig ny bibeloversettelse som i 2011 er det rimelig å forvente at fellesrådene kjøper inn denne. Med det begrensede omfanget av endringer i Bibel 2024 foreslås det at det denne gangen er opp til fellesrådene å vurdere behovet for nye tekstbøker og bibler til sine kirker.

Innkjøp av bøker til prester

Rettssubjektet Den norske kirke er arbeidsgiver for prestene, og både bibel og tekstbok er arbeidsredskaper for disse. Samtidig bruker trolig mange prester bibelen.no i sitt prekenarbeid. Dagens tekstbok i liten utgave koster 379 kr. Da utgiftene til innkjøp av liturgiske bøker ved innføring av ny hovedgudstjeneste i 2019 (KR 39/19) skulle beregnes, anslo man nødvendig innkjøp til 1450 prester. Utfra et nøkternt anslag på 400 kr per bok vil den totale kostnaden for tekstbøker til alle prester i Den norske kirke være i underkant av 600.000 kr. Siden det er uklart om prestene har behov for disse bøkene, foreslås det at det er opp til det enkelte prosti og bispedømmeråd å vurdere innkjøp av Bibel 2024 og ny tekstbok for sine ansatte, innenfor sitt budsjett.

Revisjon av liturgier

Ny bibeloversettelse reiser også spørsmålet om hva som skjer med bibeltekster som er brukt i gjeldende liturgier i Den norske kirke. Bibelselskapet kom med ny oversettelse av Det nye testamentet i 2005 og av hele Bibelen i 2011. I forbindelse med disse oversettelsene skilte man mellom liturgiske ledd på den ene siden og direkte sitat fra bibeltekster på den andre siden. Som eksempel på liturgisk ledd beholdt Kirkemøtet den gamle oversettelsen av den aronittiske velsignelsen (4 Mos 6,24-26) i stedet for Bibel 2011s oversettelse med avslutningen «Herren løfte sitt ansikt mot deg og gi deg fred». Men bibeltekstene i Den norske kirkes gravferdsliturgi, som er fra 2002, ble i den digitale versjonen som er tilgjengelig på

kirken.no oppdatert med oversettelsen fra Bibel 2011. Samtidig ble det ikke trykket opp ny versjon av sistnevnte gravferdsliturgien; det gjøres etter en eventuell revisjon av liturgien ved Kirkemøtet.

Det foreslås å videreføre den praksisen: liturgiske ledd endres ikke i dagens liturgier, og det igangsettes ikke en revisjon av samtlige berørte liturgier. De digitalt tilgjengelige liturgiene oppdateres imidlertid med ny oversettelse når den foreligger. Når Kirkemøtet behandler liturgisaker brukes siste tilgjengelige oversettelse, og produksjon av liturgibøker vurderes i forlengelse av dette.

Utover dette gjelder fortsatt Alminnelige bestemmelser for hovedgudstjenesten pkt 6:

6 Biskopen kan i særlige tilfeller samtykke i et opplegg av søndagens gudstjeneste som avviker fra gjeldende ordning. Biskopen kan etter søknad godkjenne at menigheter fortsetter å bruke liturgiene fra 1920 og 1977, eller deler av dem, enten fast eller et begrenset antall ganger pr. år. Godkjenning kan gis for inntil fire år om gangen. Menighetsmøtet skal få mulighet til å uttale seg før menighetsrådet sender en slik søknad. I menigheter som benytter samisk språk, gjelder den nåværende liturgien fram til samiske oversettelser av Ordning for hovedgudstjeneste er godkjent.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Saken med forslag til vedtak har ingen samlet økonomisk konsekvens for rettssubjektet Den norske kirke. Innkjøp av tekstbøker og bibler skjer innenfor gjeldende budsjetter for det enkelte fellesråd og bispedømmeråd, og utfra lokale behov.

Dersom det skal gjøres samlet innkjøp av tekstbøker og/eller bibler, må nøyaktig pris på dette forhandles med forlagene. Bibelselskapet utgir Bibel 2024. Tekstbok for Den norske kirke er omfattet av avtalen med Eide forlag, så Kirkerådet må forholde seg til dette forlaget i eventuelle forhandlinger om innkjøp av denne.